

7.1 Lietuvos vardo kilmė

1. Perskaitykite tekstą ir aptarkite, kuri teorija galėtų būti tinkamiausia.

Lietuvos vardo kilmės teorijos

Pirmą kartą mūsų šalies vardas *Litua* paminėtas 1009 m. lotynų kalba parašytuose Kvedlinburgo analuose, aprašant šv. Brunono mirtį. Metraščiuose pateikiamą formą *Litua* (tekstas lotynų k.) reikia skaityti *Litva*, nes raide *u* čia žymima dabartinė *v*.

Pirmasis Lietuvos vardo rašytinis aiškinimas pasirodė XVI a. viduryje „Lietuvos ir Žemaičių Didžiosios Kunigaikštystės metraštyje“.

Istoriniuose šaltiniuose ir kitose kalbose yra 3 Lietuvos vardo atmainos: su šaknimis liet- (lietuvių), lit- (slavų) ir leit- (latvių tradicija). Lietuvių šaknį lietrodo vokiečių (Lettowen) ir lotynų (Lethovia) kalbomis rašytų šaltinių formos.

Dėl Lietuvos vardo dar ir dabar diskutuoja kalbininkai, istorikai, geografs. Daugelis teigia, kad Lietuvos vardas turėjęs atsirasti ten, kur formavosi etninė Lietuva.

1322 m. didysis kunigaikštis Gediminas sutartyje su kalavijuočiais mini Lietuvą, pirmiausiai, kaip savo tėvoniją, o taip pat pamini su ja glaudžiai susijusias Aukštaitiją ir Žemaitiją. Šiuo laikotarpiu Lietuvos vardu buvo vadinama ne visa etninė Lietuva, o tik jos dalis, manoma, kad tarp Neries, Nemuno ir Merkio upių. Čia buvo pirmosios ankstyvojo laikotarpio Lietuvos gyvenvietės – Kernavė, Trakai, Vilnius. XIII a. atskiros žemės susijungė į vieną valstybę, kuri buvo vadinama pirmavusios žemės vardu.

XV–XVI a. lietuvių kilmės iš romėnų teorijos šalininkai (Janas Dlužošas, Motiejus Strijkovskis ir kt.) žodį Lietuva kildino iš žodžio *L'Italia*. Vėliau Lietuvos vardą imta sieti su lotynų kalbos žodžiu *litus* (jūros krantas).

Bandyta Lietuvos vardą kildinti iš žodžio lietus dėl to, kad Lietuva yra lietingas kraštas.

Pastarųjų dešimtmečių tyrinėtojai Lietuvos vardą pradėjo sieti su vandenvardžiais. Pradžią jam galėjo duoti liet- šaknies vandenvardis, buvęs tame krašte, kur pradėjo kurtis Lietuvos valstybė. Tokia upė galėjo būti Neries dešinysis intakas Lietauka (apie 30 km nuo Kernavės).

7.1 Lietuvos vardo kilmė

2. Remdamiesi perkaitytu tekstu, įvardykite galimas Lietuvos vardo kilmės teorijas. Kuri, jūsų nuomone, įtikinamiausia?

3. Pasidomėkite, iš kur kilo šalies, kurioje gyvenate, pavadinimas. Kuo jis ypatingas?

4. Naudodamiesi atlasu, žemėlapyje pažymėkite Kernavę, Trakus, Vilnių, Nemuną, Nerį, Lietauką, Šventosios upę ir užrašykite jų pavadinimus.

